

¹⁸ Tomuto účelu zodpovedali aj menšie rozmery kremnických medailí.

¹⁹ Najstaršou bibličnou medailou v Kremnici bola medaila — morový toliar K. Füssla z roku 1530, z toho istého roku pochádza najstaršia bibličká medaila z Jáchymova — medaila Conza Welcza.

²⁰ Impulzom k vzniku morových medailí boli nesporne morové epidémie. V Kremnici bola morová epidémia v priebehu 16. a 17. stor. viackrát, napr. v septembri až v novembri 1557, v auguste 1601 (kuriálny protokol 1426—1700, str. 197 a 369).

²¹ Predchodcami jurajovských medailí boli tzv. mannsfeldovské toliare. Ku vzniku myšlienky razit jurajovské medaily ako amulety prispela vraj príhoda z bitky pri Kochersbergu, kde istého dôstojníka zachránil od istej smrti mannsfeldovský jurajovský toliar. Chýr o divotvorných mannsfeldovských toliaroch sa rýchlo šírila a obohacoval o nové historiky. Mannsfeldovské toliare sa stali vzácnym a hľadaným obchodným artiklom. Chýr o zázračných mannsfeldovských toliaroch prenikol aj do Uhorska a zrejme vnikol kremnickým rezačom želez myšlienku vyrábať jurajovské medaily.

²² Viktor Katz, *Medajle na přátelství*, str. 9.

²³ Viktor Katz v tejto súvislosti uvádza citát z latinského autora 16. stor.: „Na Nový rok navštívi príbuzný príbuzného, priateľ priateľa, stisnú si ruky a prajú si šťastlivý Nový rok. Potom oslavujú tento deň slávnostnými prianiami a prípitkami. Podľa starodávneho zvyku sa tiež obdarúvajú“. *Medajle na přátelství*, str. 6.

²⁴ Pavel Radoměský v špeciálnej štúdiu *Studie o středověkých jetonech* vymenoval funkcie, aké spĺňali žetóny v Čechách: 1. Uľahčovali počtárske manipulácie. 2. Slúžili ako hracie známky, alebo ako známky — vstupenky, oprávňujúce vstúpiť do určitých uzavretých priestorov. 3. Boli poukážkami za vykonanú prácu — banické známky.

²⁵ Lajos Huszár, *Körmöcbányai éremvésők*, str. 7—8.

²⁶ Johann Belházy, *Das Kremnitzer Münzzeichen K-B*, str. 489.

²⁷ Nápadná je podobnosť písmena *G* v texte medailí z roku 1508—1525. Má vysokú spodnú nožičku, zakončenú klinkom. Písmeno *R* je vytvorené písmenom *P*, ku ktorému je pridaná kratšia oblúčikovitá nožička zakončená klinkom, písmeno je vyrazené pomocou dvoch puncov. Okraje písmena *C* sa nápadne stenčujú a sú zakončené širokými klinkami. Všetky medaily sú datované a majú rovnaký tvar čísla 5 s úzkym elipsovým bruškom. Jednotlivé slová sú väčšinou oddeľované podobnými päťlistými ružicami.

²⁸ Pavel Křížko, *Kremnická komora*, str. 239.

²⁹ Oszkár Paulinyi, *Adatok a Körmöcbányai éremvésők . . .*, str. 39.

³⁰ Súdila tak na základe údajov z roku 1542, z ktorých vyčítal, že Füssl v tomto čase patrila medzi najväčších občanov v Kremnici, bol majiteľom domu na námestí, pri vyrubovaní daní priznal 1000 zlatiek hnutelného majetku a tak platil po Williamovi Nuntallerovi najvyššie dane v meste. Paulinyi Oszkár, *Adatok a Körmöcbányai éremvésők . . .*, str. 39.

³¹ Záznamy o týždennom vyúčtovaní mzdy majstra (1529—1533) ukazujú totiž, že jeho mzda stále klesala — najskôr v dôsledku zhoršujúceho sa zdravotného stavu. Jeho funkciu mohol stále viac preberať jeho pomocník — Füssl. Záznamy o týždennom vyúčtovaní majstra Clausa publikoval Paulinyi Oszkár, *Adatok a Körmöcbányai éremvésők . . .*, str. 38.

³² Zanechal 2 synov a 5 dcér, ktorí si zrejme nevedeli rozdeliť jeho nemalú pozostalosť (okrem nemovitého majetku 4027 zlatiek v hotovosti), pretože ešte 27. augusta 1574 mestská rada musela rozsudzovať ich spor o dedičstvo (archív mesta Kremnice, Fons 36, Fasc. 8, Nr. 427).

³³ Viktor Katz, *Kremnickí rezači želez*,

³⁴ Katz ich bezpečne lokalizoval do Kremnice, opieral sa o „Inventarium des Kais. Königlich Münz Amts Kremnitz 1763. In einem Kasten befindliche alt und neue Schau Phenig Stöckel“ (inventarium bolo zhotovené pred odvezením razidiel do Viedne roku 1774). Inventarium publikoval Viktor Katz, *Kremnickí rezači želez*, str. 178—180.

³⁵ Ide o listy napísané v súvislosti so sporom medzi Achatiom Thundlom a Füsslom (viď pozn. 7). Z listu vysvitá, že Richter v čase písania listu pracoval až asi 7—8 rokov vo Füsslovej dielni („das wir Eisensengkher Lucas Richter und Hanns Spaltentheil baide bis ins 7 und 8 Jar unser Dienst aufs dreulichst und flessigist haben verricht aund ausgewart . . .“) publikoval Viktor Katz, *Kremnickí rezači želez*, str. 175).

³⁶ Viktor Katz, *Kremnickí rezači želez*.

³⁷ Súčasne sa tu hovorí, že Richter pre svoju krátkozrakosť nemôže ďalej vykonávať svoju funkciu („aus Mangel des Gesichts . . .“) a na jeho miesto má byť na skúšku povolaný Abrahám Eysker. Viktor Katz, *Kremnickí rezači želez*, str. 155.

³⁸ Na osobité tvary jeho písmen upozornil už Katz, *Kremnickí rezači želez*, str. 156. Zvláštny vzhlad má písmeno *T* s klinkami obrátenými dohora, písmeno *A* je zakončené vodorovným klinkom alebo zobákovitým klinkom. Na písmene *G* je nápadný vysoko vytiahnutý dolný koniec, písmena *O* a *Q* sú okrúhle.

³⁹ Eduard Fiala, cit. d. IV, str. 1234.

⁴⁰ Od roku 1583 do 1594 bol senátorom (Viktor Katz, *Kremnickí rezači želez*, str. 167); 1586, 1595 a 1596 richtárom (Michal Matunák, *Z dejín slobodného a hlavného banského mesta Kremnice*, str. 146). Zo záznamov v kuriálnych protokoloch mesta Kremnice (CP 1594—1598, str. 234, zápis zo 17. marca 1597) vysvitá, že zastával funkciu senátora i po roku 1596: *Officiales Camerae Cremnicen scripto requirunt Senatum ut Antiquus judex Abraham Eyzker amplus in Senatorio ordine non detineatur, sed iuxta Comissionem Camerae Austriae der Rathstell be (?) igt würde.*

Predpoklad, že sa tento zápis vzťahuje na nezrovnalosti a dlhy, ktoré Eysker mal voči mestu počas svojej funkcie, potvrdzuje ďalší záznam v kuriálnom protokole (CP 1594—8, str. 298, zápis z 23. mája 1597):

Unter des ist Herr Eyszker fürgetreten, und wegen seines Rests den er G. Stadt schuldig sich wegen der